

ЛИТЕРАТУРНИ НОВИНИ

4

ЛЕВА

Двуседмичникът за литература, изкуство, наука и обществен живот

Излиза два пъти в месеца, освен през юлий и август. Ръкописи назад не се връщат. Всичко да се изпраща на адрес: ул. „Оборище“ № 6 — Варна. Пощенска чекова сметка 7941.

Редакторът БОРИСЪТ ЧЕРНЕВЪ

Варна, 10 август 1944 год.

Одобрено и препоръчано с окръжно № 8165 от 18. XII. 1943 г. на Министерството на Народното просвещение. Годишен абонамент 80 лв., за чужбина 120 лв. На настоятели специални отстъпки.

26 и 27
Година III

Подъ знамето на Караджата

Портрет на Караджата от Асеня Попов

Въ дни, когато чествуваме дълата и заслугите на нашите духовни водачи, жертвували живота си за свободата и благоденствието на българския народ, необходимо е да изтъкнем най-вече идеалите, които с гръели като свещен огън въ сърцата им и с които подтиквали към безсмъртни дела.

Преди всичко, нашите духовни водачи с били самоотвержени и честни служители на отечеството си. Тъ сж пренебрегвали своето лично щастие, за да пробуждат въ недрата на народа оная енергия, която очертала пътя на народното благополучие и националния възход и сж носили въ душите си все оная свещен огън, който тискаха да разнесат извъ пълтата българска земя и да стоплят въ всяко изстрадало българско сърце.

Бурното време на борбата за свобода роди безсмъртни сино-

ве. Тъ растнаха съ величието на подвига си и съ подема на дълата си. Това не бѣха обикновени хора, живѣли за нѣкакви материални облаги. Тъ жертвували себе си предъ най-свидното на българина — неговата земя.

За скъпата и свята българска земя живѣ, бори се и дала кръвта си единъ отъ най-големите български воеводи — Стефанъ Караджа. Потомъкъ на храбрите Бѣляни отъ Факия и на мъдрите Узуновци отъ Ичме. Наследникъ на войнаганите, с героиченъ духъ и жельзно сърце, той мина презъ огньовете на робството и въ потъмнялото отъ злочестина Отечество има силата да вдигне мощенъ възгласъ за свещената борба.

Караджата грѣе съ блѣсъка на славата си. Сияниятъ му образъ на воевода отъ паметната историческа епопея на кървавата 1868 година вдъхнови даровити наши поети да създадатъ

ПРОТИВЪ „ИСТИНСКИЯ“ БАЙ ГАНЮ

Въ в. „Литературни новини“, бр. 22-23 отъ 1. юлий т. г., д-ръ М. Ралчевъ напечаталъ статия подъ надсловъ „Истинскиятъ Бай Ганю“ съ която не можемъ да се съгласимъ.

Основна грѣшка, върху която е построена кула отъ парадокси, е, че авторътъ смѣсва литературния фактъ Бай Ганю, разбираемъ доста повърхностно, съ общественъ фактъ — социалния типъ Бай Ганю, разбираемъ, да се изразимъ умѣрено, съвсемъ своеобразно. Пълното и точно познаване на литературния бай Ганю, както и познаването на обективните условия, които родиха общественосоциалния типъ бай Ганю, предотвратяватъ опасността да твърдимъ, че Алековиятъ „синъ“ не е излъзълъ такъвъ, какъвто самъ Алеко го е желалъ. При подобно твърдение неизбежно възниква въпросътъ, реалистиченъ или фантастиченъ романъ е „Бай Ганю“.

Правилниятъ погледъ върху „Бай Ганю“ като литературно-

за неговия легендаренъ подвигъ и саможертва прекрасни пѣсни.

Караджата, срѣдъ мълчанието на своята скромност, изгори предъ олтаря на Отечеството свещените дарове на своята душа. Съ вдигната кървава сабя, отрупанъ съ, мъжествено рани, той падна въ вражески ръце, пронизанъ отъ турски куршуми, по пътя отъ Дълги долъ и корията на Бѣла черква за Стара планина, като се самоубива въ Русенския затворъ, за да не се гаврятъ съ неговото достойнство и честъ и, въпреки всичко, неговото тѣло биде провисено на бесилото на 13 августъ (н. ст.) 1868 година. Умира твърде младъ, едва въ разцвѣта на своите 28 години, като храбрецъ, вѣренъ на клетвата си, преди да види черното бесило, защото у него живѣ една възвишена мисль на избраникъ — какъ по-достойно да умре за България.

Революционниятъ пътъ на Караджата е освѣтенъ съ ореола на вѣчната преданностъ къмъ България. Тая силна преданностъ и всеогдайна любовъ трѣбва да служи за примѣръ и на насъ.

Караджата трѣбва да бѣде наше знаме!

Б. Черневъ

художествено произведение, и познаването на елементарни въпроси отъ литературно-художествената критика ще ни напъти къмъ правилното разрешение на предварителния въпросъ: отъ колко страни можемъ да разгледаме Алековия „Бай Ганю“. — Алековиятъ „Бай Ганю“ израства предъ насъ все по-пълненъ и по-яркъ съ всеки новъ епизодъ. Ние го възприемаме като гледаме именно неговата „възница“, „епизодична“ страна, защото друга страна въ Алековото произведение нѣма. Да вникнеме „задъ думите и нѣщата“, както се предлага въ статията на д-ръ М. Ралчевъ, е вънъ отъ начините на действително при истинската литературнохудожествена критика — иначе рискуваме да създадемъ новъ, може по-„истински“ „Бай Ганю“, но не да анализираме Алековия „Бай Ганю“.

Върху тая нестабилностъ на критическите позиции върху това гледане „задъ думите и нѣщата“ лежи цѣлиятъ „истински“ Бай Ганю: „трагическиятъ“ типъ, „симпатичниятъ“, изпълненъ дори съ своего рода (!) благородство“ Бай Ганю, който, изразява въ себе си една борба, която борба се изразява въ протеста на едно нахърнено национално честолюбие“. Нѣма да се спираме на политически убеждения на Щастливца. Колкото и далече да стоятъ отъ една почувствителна, не третосъсловна, напредничавост, колкото и чужда да имъ е теоритическата задълбоченостъ на нѣкои социални учения, на които, впрочемъ, Алеко е симпатизиралъ, тѣ не ще кажатъ нищо въ полза на „истинския“ Бай Ганю. При това не бива да подценяваме мисълта на Д. Братановъ, изразена подъ прѣсното впечатление отъ Алековото убийство, че у Алека ние можехме да очакваме единъ бѣдещъ български д'Амичисъ (въ връзка съ окончателното социално-идеино оформление на голѣмия италиански писателъ).

Бай Ганю не е типътъ на войнствуващия националистъ. „Сюблимниятъ“ моментъ, който бай Ганю използува, „за да покаже, че е българинъ“, не промѣлва нито дума въ защита на тезата за войнствуващия националистъ. Съ победоносното „Булгаръ! Булгаръ!“

и съ по-нататъшните обяснения на автора (но само на автора — никакво гледане „задъ думите и нѣщата“) се тегли последната чѣрта въ карикатурата на Бай Ганя.

Установенъ веднѣжъ начинътъ за разглеждане на „Бай Ганю“ и оборено, възъ основа на него, твърдението за „сюблимния“ моментъ, отъ войнствуващия националистъ не остава нищо: нито една дума на автора преди това и по-нататъкъ не оказва помощъ на въображаеия бай Ганювъ национализъмъ. Бай Ганю си остава докрай традиционниятъ отрицателенъ типъ, представителъ на исторически конкретна социална група отъ българското общество. Това може да се докаже съ редица пасажки отъ произведението, което ние не ще направимъ сега, но нѣма да откажемъ да го направимъ, ако то се поиска отъ насъ.

Въ своята борба бай Ганю билъ „трагиченъ, защото всеки борецъ билъ той Хамлетъ или Донъ Кихотъ, е трагиченъ“. Ние нѣма да разглеждаме въпроса какви борци сж Донъ Кихотъ и Хамлетъ, а ще подчертаемъ само, че бай Ганю е само комиченъ. Това по-късно твърди и д-ръ М. Р. Интересни сж, обаче, причините бай Ганю да „изглежда“ (въ трагизма си навѣрно) комиченъ типъ: „Като борецъ, казва д-ръ М. Р., бай Ганю не познава метода на борбата, изобщо. Поради това той е смѣшенъ, поради това ние го виждаме въ комиченъ видъ“. Непознаването метода на борбата не винаги води бореца до комични положения. Грѣшката се състои въ това, че се изтъква и дори се абсолютизира като причина неваженъ за случая признакъ — непознаване метода на борбата, който отъ своя страна лежи върху несъществуваща въ литературното произведение основа — национална борба. Грѣшката е пакъ въ това, че се гледа „задъ думите и нѣщата“. Правилното разрешение на въпроса защо е комиченъ бай Ганю, бихме постигнали, ако излъземъ отъ даденото: отъ цѣлия сборъ отрицателни чѣрти, които д-ръ М. Р. поставя въ бай Ганювъ ак-

Александър Ничевъ
(Следва на IV стр.)

Людмила Младенчева

Скука

Една черна лъскава кола премина дървени мостъ, разклати го и спрѣ предъ вратата на пансиона. Слѣзе мжжъ въ спортенъ костюмъ, а следъ него млада жена въ кафяво костюмче. Веднага около колата се насбраха деца, а нѣколко жени, които бѣха по вратитѣ, се приближиха плахо до пътникитѣ. Мжжътъ отиде при шофьора, каза му нѣщо и започна да свалятъ куфари съ чуждестранни етикети, чанти и крѣгли кутии. Жената стоеше настрана и разглеждаше съ любопитство грѣйналитѣ на слънцето къщи, цѣвналитѣ дървета и високитѣ борове, които се синѣха въ далечината. Тя бѣше млада и хубава, съ тъмно кестеняви очи. На пълнитѣ ѝ заоблени устни играеше малка иронична усмивка.

Откъмъ площада се зададе директорътъ на пансиона. Той

бѣше къмъ четиридесетъ и петъ годишенъ, нисъкъ, пълненъ и добродушенъ. Поздрави пътникитѣ, рѣжува се усмихнато съ мжжа, после се обърна къмъ жената и заговори на френски. Спѣваше се когато говорѣше, и младата жена го гледаше съ очудване, докато го разбере, и едва се усмихваше. Тримата влязоха въ широкия дворъ на пансиона, но хората, събрани около колата, не си отиваха. Тѣ разпитваха шофьора, но той не знаеше нищо положително за пътникитѣ, освенъ че мжжътъ билъ новиятъ учител по френски въ пансиона, а жената била швейцарка.

Тѣзи сведения задоволиха до нѣкъде любопитството на женитѣ. Тѣ поклащаха глави и се чудѣха какъ тази хубава швейцарка се е решила да дойде въ това градче, забутано и откъснато отъ свѣта. И още отъ сега мислѣха какво ли ще правитѣ, когато нѣматъ дори едно кино, кждето всепакъ човѣкъ

може да се развлѣче.

Жената вървѣше напредъ и въ хубавитѣ ѝ очи имаше очудване и нѣкакво задоволство. Но когато директорътъ имъ показа стаята, опредѣлена за тѣхъ, съпрузитѣ се дръпнаха. Жената гледаше изплашена вехтитѣ, прогнили дъски и долапитѣ по стени. Миризмата на нѣщо старо, което лѣхаше отъ стаята, я възпрѣ. Тя погледна умолително своя съпругъ, но той избѣгваше погледа ѝ. Мжжътъ се смути. Той се почувствува засраменъ, че нѣма нищо по-добро да ѝ предложи. Очакваше Тереза да му направи упръкъ, но тя се помири веднага. Директорътъ не можа да схване нищо отъ мълчаливия разговоръ между съпрузитѣ.

Вечерътъ съпрузитѣ, уморени отъ дългия пътъ, легнаха рано. Тѣ гледаха какъ се открояваха за стената разхвърленитѣ вещи. На масата се виждаха струпанитѣ тоалетни принадлежности на Тереза и приборитѣ за бръс-

нене на мжжа. Каточе тъкмо тези разхвърлени нѣща създаваха една семейна интимна атмосфера, въ която потъваше Тереза. Тя се чувствуваше щастлива и спокойна до този мжжъ, легналъ до нея. За нея бѣше твърде естествено да последва съпруга си, пъкъ макаръ да бѣде далече отъ родината си, далече отъ малката къща въ Швейцария, кждето може би тази вечеръ сж се събрали всички за вечеря точно въ осемъ часа и разговарятъ за обикновени нѣща. Сега за нея имаше значение само семейниятъ животъ и желанието да опознае съпруга си въ неговата страна и да бждатъ щастливи и двамата. Тя приемаше любовта на съпруга си спокойно и увѣрена, че той цѣлъ животъ ще продължава да ѝ я дава. Тя му бѣше благодарна.

А той лежеше неподвижно. Страхуваше се, че Тереза ще го намрази, ще бѣде недоволна отъ този животъ, който ѝ създаваше. За него тя все още си ос-

таваше чужденка и въ нѣкои моменти се очудваше, че му принадлежи.

Тя изведнѣжъ се размърда и той усѣти до себе си нѣжното ѝ тѣло.

— Не предполагашъ, че ще бѣде толкова лошо — каза той.

— Кое?

— Градчето, този пансионъ, храната. Ако знаехъ нѣмаше да те довеждамъ тукъ. Ти се изплаши отъ стаята.

— Само отъ мишки се страхувамъ.

Той се засмѣ.

— Нѣма ли да ме упръквашъ, да ме намразишъ, че те доведохъ тукъ?

— Не мисли за такива работи. Градчето не е лошо, ще ходимъ на екскурзии.

— Щомъ свърши учебната година ще замине.

Тереза се сви въ леглото. А съпругътъ помисли, че тя скърби за нѣщо, което не искаше да му довѣри. Стана му безкрайно мъчно.

